

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Bakalářská práce

2024

Sarah Thomková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

**Prohrávají strany vládnoucí v Poslanecké sněmovně
volby do Senátu?**

Bakalářská práce

Autorka práce: Sarah Thomková

Studijní program: Politologie a mezinárodní vztahy

Vedoucí práce: doc. PhDr. Miloš Brunclík, Ph.D.

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.
4. Při přípravě této práce autorka použila ChatGPT4 za účelem překladu akademických článků. Po použití tohoto nástroje autorka obsah podle potřeby zkontrolovala a upravila a přebírá plnou odpovědnost za obsah publikace.

V Praze dne 25.4. 2024

Sarah Thomková

Bibliografický záznam

THOMKOVÁ, Sarah. *Prohrávají strany vládnoucí v Poslanecké sněmovně volby do Senátu?*. Praha, 2024. 42s Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra politologie. Vedoucí práce doc. PhDr. Miloš Brunclík, Ph.D.

Rozsah práce: 55406 znaků (včetně mezer)

Název práce: Prohrávají strany vládnoucí v Poslanecké sněmovně volby do Senátu?

Abstrakt:

Tato bakalářská práce zkoumá vztah mezi parlamentními volbami. Konkrétně se zaměřuje na výsledky stran, které se podílí na vládě a výsledky těchto stran v následujících volbách do Senátu. Výzkum si klade za cíl zjistit, zda vládní strany následující volby do Senátu prohrávají. Teoretická část nastiňuje teorii voleb druhého řádu a formuluje hypotézu, jež z této teorie vychází a na kterou je celý výzkum zaměřen. Dále popisuje volební systémy, které jsou při volbách do Parlamentu České republiky užity a zdůrazňuje jejich charakteristiky důležité v kontextu výzkumu. Představuje také pojem líbáňkového efektu a jeho možného působení na výsledky voleb do Senátu. Analytická část práce pracuje s daty Českého statistického úřadu převedenými do přehledného datasetu. Z tohoto datasetu je následně vyvozeno, že vládní strany ve většině případů senátní volby, které se konají během jejich spoluúčasti na vládě, skutečně prohrávají. Je také vyzkoumáno, že výsledky těchto voleb bývají za určitých podmínek ovlivněny líbáňkovým efektem. Data jsou následně interpretována v dobovém kontextu a je představeno vysvětlení, které by za výsledky mohlo stát.

Klíčová slova

Volby do Senátu Parlamentu České republiky, Volby druhého řádu, Senát, Líbáňkový efekt

Title: Do the parties participating on the Government lose the Senate election?

Abstract:

This bachelor's thesis examines the relationship between the elections to the lower and upper house of Parliament of the Czech Republic. Specifically, it focuses on the parties that participate in government and their results in subsequent Senate elections. The research aims to determine whether governing parties lose the following Senate elections. The theoretical part outlines the theory of second-order elections and formulates a hypothesis based on this theory, which the research is focused on. It also describes the electoral systems used in the elections to the Parliament of the Czech Republic and stresses their characteristics important in the context of the research. Additionally, it introduces the concept of the honeymoon effect and its possible influence on the results of Senate elections. The analytical part of the thesis uses data from the Czech Statistical Office converted into a clear dataset. From this dataset, it is subsequently derived that governing parties indeed lose most of the Senate elections held during their participation in government. It is also explored that the results of these elections can be influenced by the honeymoon effect under certain conditions. The data are then interpreted in the contemporary context, and an explanation that could account for the results is presented.

Keywords

Senate of the Parliament of the Czech Republic election, Second order election, Senate, Honeymoon effect

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat především doc. PhDr. Miloši Brunclíkovi, Ph.D. za jeho cenné rady, věcné připomínky a nekonečnou trpělivost. Tisíceré díky patří také mé rodině a přátelům, od kterých se mi vždy dostalo pochopení a nových sil.

Obsah

Úvod	8
1. Teoretická východiska práce	11
1.1. Teorie voleb druhého řádu.....	11
1.1.1. Parlamentní kontext České republiky v souvislosti s teorií voleb druhého řádu 14	
1.2. Volební systémy	14
1.2.1. Volební systém Senátu parlamentu ČR.....	14
1.2.2. Volební systém Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR	15
1.2.3. Porovnání systémů.....	15
1.3. Teorie Líbánkového efektu (Honeymoon effect)	16
2. Metodologie.....	17
2.1. Základní výzkumná otázka a hypotéza.....	17
2.1.1. Limitace základního výzkumu	17
2.1.2. Definice prohry v Senátních volbách	18
2.2. Zkoumání líbánkového efektu	19
3. Analytická část	20
3.1. Popis přiložených dat	20
3.1.1. Tabulka 1	20
3.1.2. Tabulka 2	20
3.1.3. Tabulka 3	21
3.2. Analýza dat.....	22
3.2.1. Typologie stran na základě výsledků v senátních volbách.....	22
3.2.2. 2006 a 2022 – úspěch ODS	26

3.2.3. Analýza líbánkového efektu	29
Závěr.....	31
Summary.....	33
Použitá literatura.....	35
Seznam příloh.....	38

Úvod

Tato bakalářská práce je věnována vztahu mezi parlamentními volbami. Konkrétně zkoumá, zda existuje souvislost mezi působením vládních stran v Poslanecké sněmovně a následnými výsledky těchto stran v senátních volbách. Práce se soustředí zejména na propady vládních stran a politických hnutí u voleb do horní komory v závislosti na jejich působení v Poslanecké sněmovně.

Demokratické volby do státních legislativních institucí jsou jedním z nejzásadnějších stavebních kamenů zastupitelské demokracie. V České republice je Ústavou schválenou roku 1992 stanoveno bikamerální parlamentní zřízení. Legislativní moc je tedy rozdělena do dvou komor, dolní komoru představuje Poslanecká sněmovna a horní Senát. Relevance práce spočívá ve vzájemném vztahu voličů k těmto dvěma komorám, který je skrz tuto práci zkoumán. Senát by v kontextu České republiky měl zastávat pozici pojistky demokracie. Navzdory tomu účast v přímých volbách do horní komory přesáhla dvacet procent pouze čtyřikrát za svou existenci, od roku 2002 naposledy v roce 2012 (Český statistický úřad, 2022).

Pro naplnění role pojistky demokracie je klíčové, že jsou obě komory voleny různými způsoby. Zatímco složení Poslanecké sněmovny je kompletně obměňováno každé čtyři roky, v Senátu je volena vždy třetina senátorů každé dva roky. Zákonodárci se tímto prvkem poučili z období První republiky. Po svém vzniku Československo sice horní komoru mělo, ale k její obměně docházelo vždy najednou a ačkoli se volby měly konat vždy po osmi letech, v realitě volební období horní a dolní komory splývala. Senát tak byl velmi citlivý na aktuální nálady ve společnosti, obsazení obou komor byla velmi podobná a Senát tak nemohl plnit svoji roli pojistky demokracie.

Při pohledu do historie samostatné České republiky zjistíme, že Senát stál často v opozici Poslanecké sněmovně. Pro konkrétní příklad nemusíme chodit nijak daleko, střety mezi Senátem a Poslaneckou sněmovnou jsme mohli více registrovat například v období druhé vlády Andreje Babiše. Spíše opozičně laděný Senát tehdy několikrát zablokoval návrhy zákona Babišovy vlády. Konkrétně uveďme například návrh upravující rozpočtovou odpovědnost v dubnu 2020.

Hlavním teoretickým východiskem práce je Teorie voleb druhého řádu, se kterou přišli v roce 1980 Karlheinz Reif a Herman Schmitt. Autoři ve svém výzkumu

pojmenovaném *Nine Second-Order Elections* analyzují výsledky prvních přímých voleb do Evropského parlamentu konaných v roce 1979. Na základě výsledků těchto voleb vyvozují hypotézy obecně uplatnitelné na volby, které jsou vnímány jako méně důležité. Jedna z těchto hypotéz říká, že volby druhého řádu pravděpodobně nevyhrají strany, které jsou zrovna u moci. Tato hypotéza je pro moji práci stěžejní.

Cílem práce je zjistit, zda se účast stran na vládě podepisuje na jejich výsledcích v následujících senátních volbách. Výzkumnou otázku jsem na základě tohoto cíle formulovala takto: „*Mají strany vládnoucí v Poslanecké sněmovně tendence prohrát následující volby do Senátu?*“. Na tuto otázku odpovídám hypotézou „*Strany vládnoucí v Poslanecké sněmovně mají tendence prohrát následující volby do Senátu.*“. Potvrzení, či vyvrácení této hypotézy je předmětem celé mojí bakalářské práce. Při zkoumání všech faktorů, které mohou výsledky voleb do Senátu ovlivnit jsem se rozhodla pracovat také s líbáňkovým efektem, a zařadit hypotézu „*Senátní volby mohou být ovlivněny líbáňkovým efektem, pokud se konají do 365 dní po zvolení nového složení Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.*“. Obě hypotézy jsou v práci analyzovány a testovány na základě výsledků všech voleb do Senátu, které jsou volně dostupné na internetových stránkách Českého statistického úřadu. Z těchto dat jsem následně vytvořila dataset, ze kterého celá práce vychází. Kompletní dataset je k této práci připojen v kapitole Seznam příloh.

První kapitola je věnována teoretickému ukotvení práce. Je zde detailněji nastíněna teorie voleb druhého řádu, která je základním teoretickým východiskem celého výzkumu. V teoretické části je také přiblížen parlamentní kontext České republiky. Následně jsou více dopodrobna představeny volební systémy, podle kterých se obsazují jednotlivé komory a představeny jejich výhody a nevýhody. V neposlední řadě je zde také blíže představen líbáňkový efekt a z něj vyvozená hypotéza. V druhé kapitole představuji práci metodologicky. Je zde vysvětlen postup, který je v práci využit a následně je také vysvětleno, jak byl vytvořen zmiňovaný dataset, na kterém je má práce založena. V analytické části interpretuji data a na jejich základu se věnuji ověřování hypotéz. K výsledkům, které jsou klíčové pro můj výzkum, nebo mě jinak zaujaly, je poskytnut také konkrétní dobový kontext a nabídnuto vysvětlení. Výsledky ověřování hypotéz jsou následně shrnuty také v závěru.

Celá myšlenka bakalářské práce se vyvinula z hypotézy o vládních stranách dostávajících jakési vysvědčení ve formě výsledků voleb, které se konají v jejich vládním

období. Původně jsem se chtěla zaměřit na konkrétní hypotézu, zda voliči vládní strany vyloženě trestají. Při přípravě práce jsem si ale uvědomila, že tato hypotéza vyplývá z potvrzení hypotézy, na kterou jsem se nakonec v práci zaměřila. Proto došlo k lehkému odklonu od projektu.

1. Teoretická východiska práce

V první kapitole je představena teorie voleb druhého řádu, ze které celá bakalářská práce z teoretického hlediska vychází. Jsou zde také vykresleny hypotézy, které z teorie přímo vychází. Následně je tato teorie zasazena do českého parlamentního kontextu. Dále v této kapitole vysvětlují základní rozdíly mezi volebními systémy, kterými se naplňují obě komory Parlamentu České republiky. V neposlední řadě je v této kapitole také popsán líbáňkový efekt, a jeho možný dopad na volby.

1.1. Teorie voleb druhého řádu

Termín volby druhého řádu se poprvé objevil v článku *Nine Second-Order Elections – A Conceptual Framework For the Analysis of European Elections Results* v roce 1980. Autoři Karlheinz Reif a Hermann Schmitt v něm analyzovali první přímé volby do Evropského parlamentu, které se uskutečnily o rok dříve. Studie nese název „Nine Second-Order Election“, jelikož v roce 1979 měla Evropská společenství pouze devět členů (Reif, Schmitt; 1980).

Za volby druhého řádu jsou považována klání, která jsou vnímána jako méně důležitá. Mnohé studie se shodují, že jako méně důležité jsou viděna nejen ze strany voličů, ale také ze strany médií a politických stran samotných (Reif, Schmitt; 1980; 13).

Za ty méně důležité bývají zpravidla označovány volby, při kterých nedochází k obměně klíčového zákonodárského orgánu. V parlamentních státních zřízeních jsou vnímány jako nejdůležitější volby do parlamentních orgánů, v poloprezidentských a prezidentských republikách jsou naopak klíčové volby prezidentské. V České republice je hlavním zákonodárným orgánem dolní komora Parlamentu, tedy Poslanecká sněmovna. Za volby druhého řádu můžeme tedy označit například právě volby do Senátu, Krajské volby, či volby do Evropského parlamentu (Reif, Schmitt; 1980; 8-9).

Podle Reifa a Schmitta se druhořadost voleb odráží zejména ve vnímání důležitosti voleb. Pro samotné kandidáty a politické subjekty nejsou volby tak atraktivní, protože je v sázce mnohem méně, než ve volbách prvního řádu. Tato menší atraktivita se následně přenáší také na média, a nejen skrze ně i na samotné voliče. Díky tomu, že se nejedná o klání do hlavní politické arény, bývá povědomí o volbách menší a média jim také nevěnují takovou pozornost. Představa menší důležitosti také u voličů zakořeňuje myšlenku, že zkrátka k volbám není potřeba jít. Nízká volební účast je jedním z hlavních rysů

druhořadých voleb (Reif, Schmitt; 1980; 5,9,10). Tuto hypotézu můžeme rovnou potvrdit na základě dat z Českého statistického úřadu¹, podle kterého zprůměrovaná volební účast v obou kolech voleb do Senátu nedosahuje ani polovičních hodnot voleb Sněmovních. Zatímco volby do dolní komory se s výjimkou let 2002 a 2013 těší volební účasti nad šedesát, či dokonce sedmdesát procentních bodů, průměrná hodnota účasti voleb do Horní komory nikdy nepřekročila třicet pět procent. Zajímavý je také fakt, že volební účast zpravidla bývá dramaticky nižší ve druhém kole Senátních voleb (Český statistický úřad; 2024).

Jako další rys bychom mohli označit větší množství neplatných hlasů (Reif, Schmitt; 1980; 9). Tuto hypotézu lze také hned potvrdit při pohledu na data ČSÚ. Zatímco u voleb prvořadových, v případě České republiky tedy voleb do Poslanecké sněmovny, chybovost volebních lístků nikdy nepřekročila 1 % všech odevzdaných lístků, u voleb senátních chybovost hranici jednoho procenta nepřekročila pouze jednou, a to hned v úplně prvních senátních volbách, v roce 1996. Naopak největší chybovost následovala hned u dalších Senátních voleb v roce 1998, kdy bylo chybně odevzdáno 6,45 % všech volebních lístků (Český statistický úřad; 2024).

Další charakteristikou voleb druhého řádu je fakt, že v nich mohou být úspěšnější menší strany, a to často i z okrajů politického spektra. Reiff se Schmittem to připisují zaprvé faktu, že velké strany s propracovanějším financováním často neinvestují do kampaně tolik, kolik by investovaly do kampaně v aréně prvního řádu a zadruhé podobnosti například s volbami do místních samospráv, u kterých voliči moc na stranickou příslušnost nehledí, a raději svůj hlas dají nějaké osobnosti, kterou znají, a ve kterou mají důvěru (Reif, Schmitt; 1980; 17).

Reif a Schmitt také formulují hypotézu, která je pro tuto bakalářskou práci hlavní, tedy že politické subjekty, které jsou ve vládě, volby prohrávají. Hypotézu podporují svými závěry ze zkoumání voleb do Evropského parlamentu z roku 1979, kdy v sedmi z devíti zkoumaných států byly vládnoucí subjekty u voleb neúspěšné (Reif, Schmitt; 1980; 9-10). Při hledání vysvětlení tohoto jevu se odkazují na Charlese Goodharta a Raje Bhansaliho z London School of Economics and Political Science a jejich článek *Political Economy* (Goodhart, Bhansali; 1970).

Podle těchto autorů za menší úspěšností vládních stran ve volbách druhého řádu

¹ Všechny údaje Českého statistického úřadu, ke kterým zde referuji, jsou pro přehlednost přiloženy v tabulkách s čísly 4 a 5.

může stát více faktorů. Poukazují na průměrnou křivku oblíbenosti vládnoucí složky. Ta hned po nabytí mandátu stoupá. Voliči jsou v tomto období spokojeni se zástupci, které si zvolili, zároveň jsou mnohem ochotnější odpouštět vládě různé chyby a nedostatky. Po uplynutí libánkového období ale začne podpora a oblíbenost klesat, aby v polovině funkčního mandátu dosáhla minima. Po polovině mandátu křivka začne opět pomalu stoupat. Na konci funkčního období pak zrcadlí reálné vyhlídky dané vládou do dalších voleb. Podotýkají, že u voleb druhého řádu záleží, v jakém bodě křivky se daná vláda zrovna nachází. Za propadem vládních stran podle nich může stát zklamání voličů politikami vlády. Na tuto skutečnost navazuje také fakt, že voliči mohou protivládní hlas odevzdat, aby tento svůj nesouhlas vyjádřili, vyvinuli tlak na vládu a ta se nad svými politickými rozhodnutími zamyslela a případně je i přehodnotila. V neposlední řadě nemůžeme opomenout i vysokou mobilizaci podpory i přímo od opozice samotné, které se kampaň z její pozice vede jednodušeji (Goodhart, Bhansali; 1970).

Reif se Schmitter také poukazují, že pokud se chceme zabývat výsledky voleb druhého řádu a pokoušet se o jejich interpretaci, je potřeba zohlednit i konkrétní strukturální a kulturní dimenzi dané země. Upozorňují, že strany často bývají založeny na určitých sociálních, či ekonomických skupinách a pokud se politický subjekt nezvládne dostatečně přizpůsobit kulturnímu kontextu, může o elektorát přijít. Jako příklad udávají úbytek farmářů a následnou ztrátu agrárních stran, či sekularizaci a následný úbytek křesťanského elektorátu (Reif, Schmitt; 1980; 6,9).

V českém prostředí se teorií voleb druhého řádu zabýval například Pavel Šaradín, ten se ale ve svých titulech *„Evropské volby v postkomunistických zemích“*, či *„Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice“* nezabývá její aplikací na volby do Senátu.

V roce 2014 také Anna Zítková, studentka politologie pod hlavičkou Univerzity Hradec Králové, testovala ve své bakalářské práci sedm hypotéz, které si v roce 1980 stanovili Reif se Schmitter, v kontextu českého Senátu. Autorka se zabývala pouze volbami mezi lety 2002 a 2012 včetně, nicméně většina z hypotéz v jejím výzkumu nakonec byla potvrzena. Nepotvrzeny zůstaly v autorčině výzkumu hypotézy o vyšší míře neplatných hlasů jako projevu nespokojenosti s vládní politikou či druhořadosti volby a teze o větší podpoře radikálnějších subjektů v druhořadých volbách (Zítková; 2014).

1.1.1. Parlamentní kontext České republiky v souvislosti s teorií voleb druhého řádu

Senátní volby se řadí mezi druhořadé hlavně nízkou volební účastí voličů. Ačkoli zpočátku přesahovala volební účast v druhém kole vždy, s výjimkou roku 2004, minimálně dvacet procent, od roku 2012 se nejbližší dvaceti procentním bodům přiblížily volby v roce 2022, kdy účast vyšplhala až na necelých devatenáct a půl procentního bodu (ČSÚ, 2022).

Pro senátní volby je taktéž velmi typické, že u voličů častěji převládá osobní sympatie pro daného kandidáta, a na stranickou příslušnost se již tolik neohlíží. To vyplývá ze samotné podstaty volebního systému, kterým se horní komora obsazuje (Chytilík, Šedo; 2009; 147-149).

1.2. Volební systémy

Jelikož se obě komory naplňují podle jiného klíče, je pro kontext výzkumu důležité oba systémy nejprve porovnat. Volební systém můžeme definovat jako způsob, kterým převedeme hlasy voličů na pozice, které chceme pomocí voleb obsadit (Cabada; 2007).

Do obou komor může kandidovat občan České republiky starší jednadvaceti let, respektive čtyřiceti let v případě horní komory. Kandidát může jít do volebního klání jako straník nějakého politického uskupení, jako nezávislý, anebo jako nestraník za nějaké politické uskupení, které ho chce mít na kandidátce (Zákon č. 247/1995 Sb.; 1995).

1.2.1. Volební systém Senátu parlamentu ČR

Zatímco volební období dolní komory trvá čtyři roky, Senátoři mají od voličů mandát šestiletý. Aby se zajistila co největší nezávislost horní komory na aktuálních politických náladách ve společnosti, a zároveň, aby se předešlo případnému shodnému stranickému složení obou komor, obměňuje se třetina jejího složení každé dva roky (Jelínek; 2013; 51-52).

Do Senátu parlamentu České republiky se volí absolutně většinovým dvoukolovým volebním systémem. To znamená, že v jednom volebním obvodu může mandát získat pouze jeden kandidát. Ten musí získat minimálně 50 % všech odevzdaných hlasů v daném obvodu. V případě, že prvním kole nedostane jeden kandidát absolutní většinu, postupují do druhého kola dva kandidáti, kteří dostali nejvíce hlasů v kole prvním. Pokud ve druhém kole nastane shoda, rozhoduje los. Počet obvodů odpovídá počtu Senátorů, tedy osmdesát

jedna (Zákon č. 247/1995 Sb.; 1995).

1.2.2. Volební systém Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR

Při volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky je využíván systém poměrného zastoupení. Podle tohoto systému se přerozdělují platné volební hlasy politickým subjektům na základě počtu platných hlasů, které získaly od voličů. Platné hlasy se dále přerozdělují pomocí volebního čísla a volebních dělitelů. Ve volbách do dolní komory parlamentu se soupeří o dvě stě poslaneckých mandátů (Ministerstvo vnitra ČR; 2021). Volebními obvody jsou v tomto případě samotné kraje. Jelikož nejsou kraje rovnoměrně osídlené, není ani rozdělení počtu mandátů mezi nimi stejné. Nejvíce, tedy třicet šest mandátů, se dá získat v Moravskoslezském kraji a v Praze. Naopak nejméně mandáty disponuje kraj Karlovarský, kde se jich dá získat 14. Voliči hlasují pomocí vázané kandidátní listiny pro konkrétní politický subjekt s možností udělit maximálně čtyři preferenční hlasy (Zákon č. 247/1995 Sb.; 1995).

1.2.3. Porovnání systémů

Začněme prvkem, který mají oba systémy využívané při volbách do Parlamentu České republiky společný. Systém poměrného zastoupení využívaný při volbách do dolní komory i dvoukolový většinový systém, kterým je naplňována komora horní mají tendence podporovat multipartismus. V senátních volbách ale můžeme tento jev pozorovat pouze v kole prvním, jelikož druhé bývá spíše ve znamení aliancí. Je tedy pravděpodobné, že se bude ve druhém kole lépe dařit stranám blíže politickému středu, jelikož je pro ně jednodušší se do aliancí spojit. Naopak strany extrémní a více na okraji budou znevýhodněné (Novák; 1997; 132-136).

Miroslav Novák se také odkazuje na Maurice Duvergera, který skrze po něm pojmenovaný zákon tvrdí, že volební systém, ve kterém je využívána metoda většinového hlasování pro volbu jednoho kandidáta, má tendence produkovat bipartistické systémy. Naopak pro systém poměrného zastoupení je typické, že nebrání tvoření stran nových a menších, a to i odštěpením ze stran již existujících (Duverger; 1951). Systémy poměrné bývají z tohoto důvodu opatřené různými prvky, které zabraňují přílišnému rozdrobení samotné instituce, do které je osazenstvo voleno, například volebními klauzulemi (Novák; 1997; 132-136).

Zajímavé také je, co rozdílné volební systémy provádějí se stranickými uskupeními

zevnitř. Zatímco systém poměrného zastoupení podporuje spíše semknutí strany a její disciplinovanost, dvoukolový většinový systém naopak bude díky svému většímu důrazu na individualismus jedince štěpit stranu zevnitř (Novák; 1997; 132-136).

Díky většímu důrazu na individualismus také můžeme pozorovat, že při volební kampani do Senátu bude k voliči promlouvat nějaká konkrétní osobnost častěji, než ve volbách sněmovních (Chytilík, Šedo; 2009; 147-149).

1.3. Teorie Líbánkového efektu (Honeymoon effect)

Honeymoon effect, nebo také Honeymoon period, můžeme přeložit jako období líbánek. Nejčastěji tento pojem ve vědeckých časopisech nalezneme ve spojitosti s prezidenty Spojených států amerických. Jedná se o období několika měsíců po zvolení do funkce, kdy se prezident těší podpoře veřejnosti, která si ho právě zvolila. Kongres Spojených států a média zároveň poskytují novému prezidentovi čas na sžití s novou funkcí a nejsou k němu tolik kritičtí (Jones; 2009).

Z tohoto termínu jasně pramení další hypotéza, která je v práci zkoumána, tedy: *„Senátní volby mohou být ovlivněny líbánkovým efektem, pokud se konají do 365 dní po zvolení nového složení Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.“*

Lhůta 365 dní koresponduje se studií André Freireho, který po důkladném zkoumání parlamentních, lokálních a voleb do Evropského parlamentu v Portugalsku mezi lety 1975 a 2001 určil, že líbánkové období trvá do dvanácti měsíců od nástupu nové vlády (Freire; 2004).

V Českém prostředí je zatím otázka líbánkového efektu polem neprobádaným. Pojem je většinou používán ve spojitosti s úřadem prezidenta Spojených států, jeho význam ale můžeme převést na jakoukoli volenou funkci ve vedení státu. Pro účely mé bakalářské práce bude s tímto pojmem pracováno v souvislosti s vládami České republiky.

2. Metodologie

Jelikož v práci zacházím převážně s daty z databáze Českého statistického úřadu, která následně zpracovávám a posuzuji, rozhodla jsem se výzkum vést převážně kvantitativně. Data z ČSÚ v práci převedu do vlastního datasetu a získané výsledky budu následně interpretovat. Na výsledná data se bude potřeba podívat optikou konkrétního kontextu, ve kterém se dané volby konaly, aby se dalo nabídnout případné vysvětlení konkrétního výsledku jednotlivých stran a koalic.

2.1. Základní výzkumná otázka a hypotéza

Na základní výzkumnou otázku, tedy „*Mají strany vládnoucí v Poslanecké sněmovně tendence prohrát Senátní volby?*“ odpovídám hypotézou „*Strany vládnoucí v Poslanecké sněmovně mají tendence prohrát Senátní volby.*“. Tato hypotéza vyplývající z teorie voleb druhého řádu je stěžejním bodem celé výzkumné části.

Ve výzkumu jsou analyzovány výsledky senátních voleb od roku 1998, kdy byl Senát poprvé obměněn, do roku 2022 včetně. Pracuji s volně dostupnými daty Českého statistického úřadu.

Vytvořím dataset, kde si nejprve vypíšu každý² rok, ve kterém se Senátní volby konaly. Ke každému roku připíšu jednotlivé strany, které byly ve vládě, a jak dlouho byla daná vláda u moci pro snazší určení líbáňkového efektu. V tabulce bude rovněž zaznamenáno číslo formace okrsků, které zrovna senátory volily (1,2, nebo 3), v dalším sloupci bude zaznamenán rozdíl v počtu senátorů, které daná jednobarevná, nebo koaliční vláda získala, či o ně přišla v součtu všech stran, které ve vládě byly. V druhé tabulce budou rozepsané detailně všechny strany, které ve vládních koalicích napříč historií Senátu České republiky byly. Tato tabulka bude zaměřena na výsledky konkrétních stran.

Aby bylo možné vytvořit výše zmíněné tabulky, bude nejprve potřeba vytvořit dataset přímo z databáze Českého statistického úřadu, který bude zaznamenávat všechny dílčí přesuny jednotlivých senátorů, a to i ve volbách doplňovacích.

2.1.1. Limitace základního výzkumu

Na základě jejich nestandardního průběhu nebudu pracovat s výsledky voleb z roku

² Výzkum nepracuje se všemi Senátními volbami. Proč jsou některé volby vynechány více rozepisují v podkapitole 2.1.1. Limitace základního výzkumu.

1996. Ve výzkumu jsou také sledovány pouze výsledky kandidátů reprezentující nějakou stranu, či hnutí. V případě, že byla strana v koalici, je kladen důraz nejprve stranu a až v druhé řadě na koalici. Analytický výzkum nahlíží shodně na kandidáty, kteří jsou straníci nějakého politického uskupení a kandidáty, kteří za uskupení kandidují nestranně. Tento postup jsem zvolila, protože nestranníci za politické uskupení jsou uskupením podporováni během kampaně a jejich jméno je tak s uskupením v očích voličů více, či méně spojeno. Nestranníky kandidáty se výzkum nezabývá.

U tabulky soustředící se na všechny volební přesuny je také nutné konstatovat, že v případě doplňovacích voleb bude obsahovat pouze případy, kdy došlo k mezistranické změně v mandátech. Tabulka tedy nebere v potaz doplňovací volby konané v letech 2003, 2011 a 2020. V roce 2003 vystřídal ve volebním obvodu Brno–město s číslem 58 kandidát ODS Karel Jarůšek svoji stranickou kolegyni Dagmar Lastoveckou. V roce 2011 nastala podobná situace pro ČSSD³, kdy v okrsku číslo 30, Kladno, vystřídal Jiří Dientsbier mladší Jiřího Dientsbiera staršího. Třetí doplňovací volby, které nebudou v tabulce reflektovány se konaly v Teplicích, tedy v okrsku s číslem 32. Tehdejšího předsedu Senátu Jaroslava Kuberu z ODS nahradil jeho spolustraníček Hynek Hanza (ČSÚ; 2024).

2.1.2. Definice prohry v Senátních volbách

Aby mohla být zodpovězena výzkumná otázka, je nejprve nezbytné definovat, co to vlastně prohra v senátních volbách je. Pro volby do horní komory Parlamentu je typické, že se interpretace jejich výsledků mohou lišit od strany ke straně a každý politický subjekt se snaží výsledky prezentovat jako svoji výhru. Prohra není definovaná tak jednoznačně, jako například u voleb sněmovních.

Pro účely výzkumu byla prohra ve volbách definována jako ztráta libovolně velkého počtu senátorských křesel, výhra je na druhou stranu vnímána jako navýšení počtu křesel o libovolný počet senátorů.

³ Název ČSSD referuje k České straně sociálně demokratické. Strana se v tento moment již takto nejmenuje, jelikož se v roce 2023 přejmenovala na Sociální demokracii se zkratkou SOCDEM (Český rozhlas; 2023). Pod zkratkou ČSSD bychom momentálně našli politickou stranu Česká suverenita sociální demokracie vedenou Jiřím Paroubkem (iDnes; 2024). Jelikož práce a výzkum jako takový pracuje s daty do roku 2022 včetně, rozhodla jsem se straně ponechat jméno a zkratku, pod kterými vystupovala po celou dobu sběru dat.

2.2. Zkoumání líbáňkového efektu

Jako vedlejší bude tato práce prověřovat i hypotézu týkající se Líbáňkového efektu. Práce si klade za vedlejší cíl zodpovědět, zda jsou volby do Senátu tímto efektem ovlivněny, a pokud ano jak dlouho trvá.

Efekt v práci budu zkoumat pomocí porovnávání doby, která uběhla mezi danými parlamentními volbami. Od data, kdy se konaly volby do Senátu odečtu datum, kdy se konaly volby sněmovní. Výsledný počet dní porovná s výsledky senátních voleb, a zjistím, zda je například pravděpodobnější, že strana volby vyhraje, pokud mezi oběma volebními kláními uběhne kratší doba. Zároveň se u jednotlivých let pokusím nastínit dobový kontext, ve kterém se volby zrovna konaly a pomocí tohoto kontextu nabídnu vysvětlení, jaký faktor může stát za výsledky konkrétních voleb.

Již v projektu pracuji s časovou hranicí 365 dní. Tato lhůta vychází částečně z křivky, se kterou pracují i Bhansali a Goodhart. Ta je podrobněji nastíněna osmém odstavci kapitoly 1.1. Teorie voleb druhého řádu. Se lhůtou 12 měsíců pracuje ve své studii v portugalském prostředí i André Freire.

Finální hypotéza, která bude zkoumána v analytické části tedy zní takto: *„Senátní volby mohou být ovlivněny líbáňkovým efektem, pokud se konají do 365 dní po zvolení nového složení Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.“*

3. Analytická část

V analytické části představím data, se kterými výzkum pracuje a pokusím se o jejich interpretaci. Odpovím na výzkumnou otázku položenou v úvodu a odpověď podložím pomocí dat. Následně samotná data rozeberu a nabídnu vysvětlení pro jednotlivé volební výsledky a trendy napříč lety, kdy byly volby pořádány.

3.1. Popis příložených dat

3.1.1. Tabulka 1 - Prohrané senátní volby s přihlédnutím na koalici, výpočet dní od voleb sněmovních

V první tabulce přílohy si můžeme povšimnout, že pracuje s jednotlivými roky, kdy se volby do Senátu konaly. U každého roku je barevně i číselně vyznačeno, která třetina okrsků v tomto roce u voleb byla. Pro skupinu okrsků s čísly 1, 4, 7, 10, až 79 je použita zelená barva, pro okrsky 2, 5, 8, 11, až 80 růžová a pro skupinu 3, 6, 9, 12, až 81 žlutá (ČSÚ; 2024).

Ve třetím sloupci tabulky je vypsáno, která politická uskupení byla v daném roce ve vládě, a měla by tedy podle předložené hypotézy přijít minimálně o jedno senátorské křeslo (Vláda ČR; 2024).

V dalších dvou sloupcích je zadáno datum voleb do Poslanecké sněmovny, ze kterých daná politická uskupení dříve nebo později vzešla jako vládnoucí složka. Tento údaj je v tabulce pro jednoduché určení, zda v senátních volbách hraje, či nehraje roli líbáňkový efekt, aby mohla být hypotéza o něm potvrzena, nebo vyvrácena. V posledním sloupci tabulky je udán počet senátorských mandátů, o které jednotlivá vládnoucí koalice přišla, nebo je naopak nabyta (ČSÚ; 2024).

3.1.2. Tabulka 2 – Výpočet jednotlivých mandátů ve všech konaných senátních volbách a porovnání se současným stavem Senátu

Aby poslední sloupec první tabulky vůbec mohl vzniknout, bylo nejprve potřeba vytvořit tabulku mnohem komplexnější, která je v přílohách k této bakalářské práci označena číslem dvě. Ta zaznamenává všechny volební zisky senátorských mandátů od prvních voleb v roce 1996, včetně voleb doplňovacích.

Na svislé popisné ose můžeme vidět všechna politická uskupení, která se do Senátu za dobu jeho existence dostala, včetně nestraníků. Pod data nestranných kandidátů je tlustá

čára oddělující uskupení, která jsou pro výzkum relevantní, tedy ta, která za doby existence Senátu minimálně jednou byla účastna ve vládě.

Na vodorovné popisné ose je vždy nadepsán rok, ve kterém se konaly volby. Jednotlivé roky voleb jsou pro přehlednost barevně označené tak, aby co se týče volící skupiny okrsků korespondovaly s tabulkou první. Každý termín řádně konaných voleb má pod sebou tři další podsloupce. V prvním vidíme počet senátorských mandátů, který daná strana ve volbách utrhla. Prostřední sloupeček říká, o kolik mandátů si dané politické uskupení v konkrétní okrskové skupině polepšilo, či pohoršilo. Třetí sloupeček vypočítává, jaký je aktuální počet senátorů dané strany v horní komoře po uskutečnění voleb.

Výjimkou jsou doplňkové volby, které mají podsloupce pouze dva. První říká, která strana o mandát přišla, a která ho naopak nabyla. Druhý sloupeček opět vypočítává aktuální počet senátorů po daných volbách. Pokud se jedná o volby doplňovací, či opakované, je tento rok označen hvězdičkami, a informace, o jaký konkrétní okrsek se jednalo, reflektována nad číslem roku.

Další výjimku představuje samotný rok 1996, ve kterém byl Senát naplněn celý. Ve čtyřech podsloupcích jsou všechny tři senátní okrskové skupiny najednou, opět oddělené barevně. Každý sloupeček říká, kolik mandátů dostala jednotlivá politická uskupení v prvních volbách a určují tedy základní hodnoty, ze kterých se následně počítaly zisky a počet (ne)obhájených mandátů ve všech senátních volbách, které následovaly. Poslední sloupec již tradičně vypočítává, kolik má které uskupení momentálně v Senátu mandátů. V úplně posledním sloupci je pro kontrolu předloženo aktuální složení horní komory, tak, jak jej popisuje Český statistický úřad k 28. 4. 2024 (ČSÚ; 2024).

3.1.3. Tabulka 3 – Prohrané senátní volby s přihlédnutím ke stranám

V tabulce označené číslem tři jsou rozepsané zisky a ztráty senátorských mandátů pro jednotlivé strany, které se za dobu existence Senátu vystřídaly ve vládě. Pro tuto práci je tabulka číslo tři pravděpodobně nejdůležitější, protože z ní můžeme vyčíst odpověď na nejdůležitější výzkumnou otázku a koneckonců i název celé práce – „*Prohrávají vládní strany senátní volby?*“.

V prvních dvou sloupcích se opět nachází roky, ve kterých proběhly řádné senátní volby a hned vedle nich politická uskupení, která byla v tomto roce ve vládě. V dalších sloupcích jsou přehledně rozepsané jednotlivé zisky senátorských mandátů. Červeně, nebo zeleně jsou vyznačena pouze pole, která jsou pro tento výzkum relevantní, a to zisky stran

vládních. Červenou barvou jsou označena pole, kdy strana, nebo hnutí přišli o jednoho a více senátorů. Pokud naopak strana libovolný počet křesel získala, je pole zelené. V případě obhajoby stejného počtu mandátů, který strana měla před volbami, je pole šedé. Údaje v tabulce opět vychází z tabulky číslo dvě, tedy z dat ČSÚ (ČSÚ; 2024).

3.2. Analýza dat

Již při prvním pohledu můžeme prostým přepočtením zelených a červených polí v tabulce s číslem 3 základní hypotézu této práce považovat za potvrzenou. V celkovém součtu je v tabulce 18 červených, 10 zelených a 5 šedých polí⁴. Červených polí je tedy nejvyšší počet, v přepočtu se jedná o nadpoloviční většinu případů, kdy vládní strany volby do horní komory prohrají.

Hypotéza se ještě lépe potvrdí, přihlédneme-li k výsledkům koaličním. Zde při přepočtu jasně vidíme, že ze dvanácti případů řádných voleb se vládním koalicím podařilo zvítězit pouze dvakrát. Oba případy jsou detailněji rozebrány níže v této práci.

3.2.1. Typologie stran na základě výsledků v senátních volbách

Zároveň je zajímavé povšimnout si, že počty vyhraných voleb se liší i napříč stranami. Zatímco ČSSD potvrzuje hypotézu ve stech procentech případů, například strana TOP 09 nemá na svém kontě červené pole ani jedno, ve dvou případech mandáty naopak navýšila a v jednom zůstává pole šedé. Zajímavé jsou také počty u hnutí ANO. Za vlády tohoto hnutí se konaly řádné volby do horní komory celkem čtyřikrát. ANO ve třech ze čtyř případů počet svých mandátů navýšilo a v jednom případě o jeden přišlo.

Na základě dat jsem se rozhodla strany rozdělit do pěti základních skupin, podle toho, jak v senátních volbách dopadají – podle procentních bodů, ze kterých naplňují mnou předloženou hypotézu. Na následujících stránkách se budu snažit zjistit, zda pro dané strany platí nějaký společný jmenovatel, proč tyto výsledky získaly, či nastínit nějaké vysvětlení v rámci kontextu, ve kterém se dané volby konaly.

Do první skupiny, která splňuje hypotézu ve 100 % případů, se dá zařadit ČSSD a hnutí STAN. Sociální demokraté ve volbách do horní komory, které se za jejich vlády konaly celkem osmkrát, nevyhráli ani jednou. Hnutí Starostové a nezávislí, které je

⁴ Na tyto čísla se dostaneme pouze když nepočítáme nestranné kandidáty, viz kapitola 2.1.1. Limitace základního výzkumu

v současné době na vládě účastno poprvé za svou existenci, se volebního klání do horní komory účastnilo jakožto vládní uskupení pouze jednou. Výsledkem voleb byla ztráta dvou mandátů, a tím pádem potvrzení hypotézy ve všech případech validních pro tento výzkum.

Ve skupině druhé se nachází ODS společně s KDU-ČSL. Občanští demokraté potvrzují hypotézu z 60 %, Lidovci dokonce ve dvou třetinách všech řádně konaných voleb. Obě strany se nicméně stále řadí mezi ty, které hypotézu potvrzují.

Ve skupině číslo tři se nachází osamocená US-DEU. Uskupení Unie svobody – Demokratická unie během své účasti na vládě v prvních volbách do Senátu jeden mandát získala a v druhých o jeden přišla. Na pomyslné škále se tedy nachází přesně na rozhraní a hypotézu naplňuje z 50 %.

Předposlední skupinu s číslem čtyři představují uskupení již zmíněná, a to TOP 09 a ANO 2011, která se pohybují mezi 0 % a 50 %.

V páté, nejpočetnější, skupině se nachází tři politické strany, které během své participace ve vládě nezískaly, ani neztratily jediný mandát. Jedná se o Stranu zelených, Věci veřejné, které jsme po roce 2012 mohli registrovat i pod jménem LIDEM, či Liberální demokraté, a celá trojice je doplněna Českou pirátskou stranou.

3.2.1.1. ČSSD, STAN, ODS a KDU-ČSL

Na základě výše nastíněné typologie založené na datech z tabulky s číslem 3 jsem pět základních skupin přerozdělila ještě na tři větší, a to na ty, které hypotézu více, či méně naplňují, na ty, které ne, a na ty, které stojí tak trochu mimo. V první skupině se nachází Sociální demokraté, Starostové a nezávislí, Občanští demokraté a Křesťanští demokraté.

Strany v první skupině by se obecně daly charakterizovat jako strany v České republice tradiční. Sociální demokraté jsou nejstarším stále aktivním politickým uskupením na Českém území. Druhou nejstarší stranou, která na území České republiky stále působí jsou Lidovci, a trojici tradičních stran uzavírá Občanská demokratická strana aktivní od roku 1991. Výjimku ve skupině tvoří hnutí STAN, které vzniklo v roce 2004.

U hnutí STAN je také zajímavé, že při klání do Senátu před volbami v roce 2022 ani jednou neprohrálo. Naopak, od roku 2006, kdy do Senátu kandidovalo poprvé, s výjimkou roku 2008 posilovalo každé volby minimálně o jeden senátorský mandát.

Dalo by se tedy říct, že tradičnější strany s robustnější historií budou hypotézu naplňovat více než strany založené později, pravděpodobně právě díky svému dlouholetému působení. Čistě z pragmatického hlediska mají tato uskupení za sebou více

účastí ve volbách do obou komor parlamentu a z toho pramenící větší počet vlád, na kterých se potenciálně mohla podílet a samozřejmě více senátních voleb, ve kterých mohla triumfovat.

3.2.1.2. ANO 2011 a TOP 09

Pokud se podíváme na dvojici, která stojí prvním čtyřem politickým uskupením v opozici, dá se za společný znak považovat naopak kratší doba působení na české politické scéně. Jak můžeme vyčíst již z názvu obou politických aktérů, strana TOP 09 byla založena v červnu 2009. Hnutí ANO 2011 založil jeho stále aktuální předseda Andrej Babiš v roce 2012. Jedná se tedy o uskupení, která se na tuzemské politické scéně objevují patnáct, respektive dvanáct let. Můžeme tedy předpokládat, že za svou životnost ještě neměla tolik možností své voliče zklamat, jako uskupení zmíněná výše.

Důležitý faktor společný pro hnutí ANO a stranu TOP 09 je důvod jejich vzniku. Jak se můžeme dočíst na oficiálních stránkách hnutí ANO, za jeho založením stojí hlavně frustrace z tradičních politických stran aktivních na Českém politickém hřišti. Samotné hnutí vychází ze série protestů, které se odehrály v roce 2011 pod názvem Akce nespokojených občanů. ANO na tyto protesty odkazuje nejen převzatým názvem, ale i skutečností, že se stále označují jako hnutí, ačkoli optikou stranických struktur už se jedná o stranu (Novinky.cz; 2021).

Strana TOP 09 byla založena po rozkmotření jejího zakladatele Miroslava Kalouska s jeho původní stranou, KDU-ČSL. Vznikala v době velkého zklamání a frustrace po pádu druhé vlády Mirka Topolánka. Na straně byla atraktivní její novota, ale zároveň mnoho osobností v českém politickém prostředí již známých a s cennými zkušenostmi (Novinky.cz; 2021).

Faktorem spojujícím obě strany je tedy hlavně jejich relativně krátká historie v porovnání se stranami ze skupiny první. Určitou roli můžou hrát i okolnosti jejich vzniku, jako alternativy ke stranám tradičním.

3.2.1.3. Piráti, VV, Zelení a US-DEU

Do třetí skupiny jsem zařadila všechna zbylá uskupení. Jedná se o strany, které můj výzkum nijak zásadně neobohatily. Nalezneme zde strany napříč pravolevým spektrem a s různým počtem let, po která je můžeme na politické scéně pozorovat.

Nachází se zde Česká pirátská strana, Strana zelených, a Věci veřejné. Trochu

mimo v tomto kontextu stojí strana Unie svobody – Demokratická unie. Za jejího vládního působení se volby do Senátu konaly celkem dvakrát. US-DEU shodně jednou volby vyhrála, a jednou prohrála, a hypotézu tedy (ne)naplňuje z padesáti procent. Platí zde ale podobná limitace, jako u výše zmíněného hnutí STAN, tedy nedostatečně veliký zkoumaný vzorek. V rozboru se stranou tolik nepracuji i proto, že již od roku 2011 oficiálně není aktivní (ČTK; 2010).

Postupnému zániku na politické scéně se neubráníla ani strana Věci veřejné, která byla viditelná zejména za vlády Petra Nečase. Strana se v podstatě začala rozpadat zevnitř v průběhu vlády. Definitivní konec přišel v roce 2015, kdy se strana přetřansformovala ve spolek. (Novinky.cz; 2015). Strana není pro výzkum moc relevantní, jelikož ačkoli do Senátu své kandidáty vyslala, nezískala nikdy ani jeden mandát.

Srovnatelně z hlediska výzkumu se chovají Piráti a Zelení. Obě strany za svého vládního angažmá participovaly jen v jedněch volbách do horní komory, v obou případech zůstalo políčko šedé. Pirátská strana přitom mimo své působení ve vládě získala mandáty celkem dva, Zelení dokonce čtyři.

Obě strany jsem porovnávala a zjišťovala, kde by pro toto voličské chování mohlo být nějaké vysvětlení. Obě strany se pohybují na středolevé části spektra a obě jako středolevé usedly ve vládě stran pravicových. Zelení v lednu 2007 usedli ve druhé vládě Mirka Topolánka, společně s pravicovými stranami ODS a KDU-ČSL. Ve vládě jich nebyl dostatek, aby se jejich levicový hlas výrazněji projevil. Piráti se poprvé za svou existenci na vládě začali podílet po sněmovních volbách v roce 2021. Ve vládní koalici zasedají společně s koalicí SPOLU (ODS, TOP 09 a KDU-ČSL) a hnutím STAN. Vzhledem k výsledkům sněmovních voleb v roce 2021 nemá Pirátská strana tak silný mandát, aby mohla spíše pravicové směřování vlády Petra Fialy nějak výrazněji zvrátit.

Na základě těchto skutečností by mi připadalo logické, kdyby voliči obou stran byli ze svých stran do určité míry zklamaní a v nadcházejících volbách do Senátu se vyslovili pro jinou stranu. Toto může být způsobeno buď frustrací ze své strany, nebo se, jak výše zmiňují Goodhart a Bhansali, může jednat o hlas pro opozici z důvodu vzdoru, aby se strana „vzpamatovala“.

3.2.2. 2006 a 2022 – úspěch ODS

Zvláštní pozornost si zaslouží roky 2006 a 2022. Jedná se o jediné dva případy senátních voleb, kdy v konečném součtu utržených mandátů triumfovaly vládní koalice. Jednotlivým prvkem obou případů je vláda pod taktovkou Občanské demokratické strany. Dalším společným prvkem je složení vlády. Jak je již nastíněno v kapitole věnující se Straně zelených a České pirátské straně, v obou letech ve vládě byla přítomna zejména pravicová uskupení.

Při podrobnějším zkoumání zjistíme, že na politické situaci před parlamentními volbami do Senátu v roce 2006 a v roce 2022 bylo podobných faktorů více. Skutečností asi nejzásadnější bude dobový kontext, ve kterém se volby konaly. Před sněmovními volbami v roce 2006, které byly pro ODS vítězné, byla u moci od roku 1998 ČSSD. ODS v roce 2006 získala rekordních 35,38 % hlasů, což je nejvíc procentních bodů, kolik kdy nějaká strana ve volbách do Poslanecké sněmovny v historii samostatné České republiky získala.

Z tabulky číslo jedna můžeme pozorovat, že v roce 2006 uběhl od sněmovních voleb necelý půlrok, konkrétně 139 dní, než nastaly volby senátní. Zároveň je důležité podotknout, že Mirku Topolánkovi, který byl sestavováním vlády pověřen, se podařilo vládu, která získala podporu Poslanecké sněmovny, sestavit až v lednu roku 2007. Mirek Topolánek z ODS tedy v době konání voleb do Senátu vládl jako premiér v demisi a Česká republika se na půl roku ocitla ve vládní krizi. Zároveň tak ale vláda nemohla rozhodovat o klíčových a nepříjemných otázkách, které by jim mohly preference voličů snížit (ODS.cz; 2021).

Při volbách do horní komory v roce 2022 byla u moci koalice Petra Fialy přesně 349 dní, tedy necelý rok. Koaliční vláda složená z pěti politických uskupení – ODS, TOP 09, KDU-ČSL, Pirátů a hnutí STAN byla jmenována 17. prosince 2021 a fakticky tedy vládla cca 9 měsíců. Před touto vládou zemi osm let vládla nejprve levicová ČSSD a následně hnutí ANO, které samo sebe označuje za konzervativní, ale ve vládě dělalo spíše kroky populistické a sociálně levicové.

3.2.2.1. Kontext parlamentních voleb v roce 2006

Paralela se dá pozorovat i v datech dostupných v tabulce s číslem dvě. Vidíme, že v předchozích volbách křivka počtu mandátů získaných občanskými demokraty postupně roste, aby dosáhla vrcholu právě ve volbách, kdy se ODS podílela na vládě prvním rokem.

V tabulce můžeme vidět, že ODS od roku 1998 postupně mandáty v horní komoře ztrácela, a to včetně mandátu zesnulého Václava Bendy, který v doplňovacích volbách v roce 1999 připadl nestrannému Václavu Fischerovi. Vidíme, že obrat nastává v roce 2002, kdy Občanští demokraté získali oproti předchozím volbám čtyři mandáty navíc. To koresponduje s faktem, že u moci byla stále ČSSD. Sociální demokracie se navíc mezi lety 2002 a 2006 také potýkala s množstvím kauz. Za nejzásadnější se dají označit rezignace premiéra a lídra ČSSD Vladimíra Špidly, který odstoupil z obou pozic v roce 2004 poté, co Sociální demokraté propadli ve volbách do Evropského parlamentu (iDnes; 2004). Dalším faktorem, který mohl otřást důvěrou voličů ČSSD a napomoci tak Občanským demokratům v nárůstu preferencí, je kauza s financováním bytu premiéra Stanislava Grosse z roku 2005, která nakonec vedla až k jeho rezignaci (iRozhlas; 2020). V roce 2006 ODS vyhrála parlamentní volby do obou komor a v Senátu měla dokonce lehkou většinu s jednačtyřiceti mandáty. V čele Senátu byl navíc také Občanský demokrat, Přemysl Sobotka (ODS.cz; 2021). ODS o většinu přišla hned během následujících voleb do horní komory v roce 2008.

3.2.2.2. Kontext parlamentních voleb v letech 2021 a 2022

Při pohledu na data v tabulce s číslem dvě vidíme, že od zmiňovaného roku 2006, kdy ODS ovládla volby do obou komor, postupně prohrávala jedny volby za druhými. Změna nastala až v roce 2018, kdy Občanští demokraté začali mandáty opět navyšovat. Počet mandátů v horní komoře narůstal, a kulminoval v roce 2022, kdy ODS triumfovala a se ziskem pěti mandátů navíc navýšila počet svých senátorů na 23. To je v současném Senátu stále největší počet mandátů, který nějaké politické uskupení má. Společný senátorský klub ODS a TOP 09 má momentálně 36 členů a je tak nejpočetnějším klubem horní komory. V čele Senátu navíc momentálně stojí Občanský demokrat Miloš Vystrčil (Senát PČR; 2024).

Na rozdíl od sněmovních voleb v roce 2006 nešla Občanská demokratická strana do boje o dolní komoru v roce 2021 sama. V koalici kandidovala po boku TOP 09 a KDU-ČSL s názvem SPOLU. Trojkoalice zvítězila v nejtěsnějším výsledku sněmovních voleb za celou historii existence samostatné České republiky. SPOLU získalo 27,79 %, druhé hnutí ANO 27,12 %. Společně s koalicí Pirátské strany a hnutí STAN disponují tyto strany v Poslanecké sněmovně pohodlnou většinou 108 mandátů (iRozhlas; 2021)

Volby v roce 2021 koalice SPOLU vyhrála díky několika faktorům. Oběma koalicím hrála do karet nejvyšší volební účast od roku 1998, k urnám v roce 2021 přišlo celkem 65,43 % všech občanů s volebním právem. Zároveň politické pole bylo mnohem sjednocenější, než například v roce 2017. Zatímco v roce 2017 voliči mohli vybírat ze 31 celků, v roce 2021 jich bylo pouze 22 (ČSÚ; 2024). Oběma koalicím pomohl také fakt, že 1069359 hlasů, což je jedna pětina ze všech odevzdaných, propadlo. Pod pětiprocentní klauzulí zůstaly strany jako ČSSD, či KSČM, které tak poprvé za historii samostatné České republiky vypadly mimo Sněmovnu (ČT24; 2021).

Důvodem neočekávaného triumfu koalic SPOLU a PirSTAN nebyl tolik propad preferencí hnutí ANO, ty se oproti předchozím sněmovním volbám snížily pouze o 2,52 %, jako spíš nárůst volební účasti voličů preferující jednu z koalic. Koalice SPOLU částečně vystavila svou kampaň do sněmovních voleb na antikampani namířené proti hnutí ANO, zejména proti jeho lídrovi, premiéru Andreji Babišovi. Je proto logické, že voliče vládních koalic, kteří v předchozích volbách k urnám nedošli, mohly ke zvážení jejich účasti přimět například dlouholetá kauza Čapí hnízdo, nebo Pandora papers (Seznam Zprávy; 2021). Příčiny můžeme hledat také v kauzách provázejících Babišovu vládu během covidové pandemie, jako například bezprecedentní rychlosti střídání ministrů zdravotnictví, kteří v případě Petra Arenbergera, nebo Romana Prymuly v úřadu ministra nestrávili ani dva měsíce (iRozhlas; 2021). Proti Andreji Babišovi také během jeho vlády pořádal občanský spolek Milion chvilek pro demokracii sérii demonstrací. Do této série patří také demonstrace „Je to na nás!“ z června roku 2019, která s přibližným počtem čtvrt milionu účastníků zůstává tou největší, kterou Česká republika od dob Sametové revoluce zažila (iDnes.cz; 2019).

Myslím si, že i za úspěchem vládních stran v senátních volbách v roce 2022 stojí frustrace velké části obyvatelstva z vlády a osobnosti předchozího premiéra Andreje Babiše a jeho hnutí ANO. Podle průzkumů agentury STEM z roku 2020 je Andrej Babiš jednou ze štěpících osobností v české společnosti. Data z tohoto průzkumu ukazují, že 50 % respondentů má k Babišovi postoj kladný, 49 % negativní a 1 % neví (STEM; 2020). Jelikož společnost STEM po roce 2020 toto šetření již nedělala a pro odůvodnění výsledku senátních voleb v roce 2022 mi přijde důležité mít data co nejbližší těmto volbám, propůjčila jsem si ještě data ze serveru Centrum pro výzkum veřejného mínění. Ta se zaměřují na důvěru vrcholným politikům na jaře v roce 2022. Z tohoto výzkumu Babiš vychází s 39 % důvěry a 53 % nedůvěry (CVVM; 2022).

Zároveň se i v tomto parlamentním klání povedlo nejspíše převážně vládním stranám zmobilizovat své voliče, aby přišli odevzdat svůj hlas. V tabulce s číslem čtyři si můžeme povšimnout, že volební účast se vyšplhala v prvním i druhém kole na rekordní hodnoty, nejvyšší za posledních deset let.

3.2.3. Analýza líbáňkového efektu

Hypotéza k líbáňkovému efektu byla formulována takto: *„Senátní volby mohou být ovlivněny líbáňkovým efektem, pokud se konají do 365 dní po zvolení nového složení Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky“*. Při provádění výzkumu jsem zjistila, že takto formulovanou ji jako potvrzenou označit nemůžeme.

3.2.3.1. Nastínění hypotézy a její upravení

Při pohledu na data z tabulky s číslem jedna ale můžeme říct, že jistý líbáňkový efekt se opravdu během senátních voleb pozorovat dá. Pokud se zaměříme výhradně na strany, které v době svého podílu na vládě získaly libovolný počet mandátů navíc, zjistíme, že se to uskupením většinou povedlo v případě, že se vlády účastnily poprvé, nebo se na ní podílely po delší pauze.

Důležitý faktor hypotézy o líbáňkovém efektu je, že ve všech těchto případech, kdy šly strany do vlády poprvé, nebo po delší době v opozici, neuplynulo ani 365 dní od voleb sněmovních. Vidíme, že v jednom případě uplynulo od voleb 132 dní, ve dvou 139 dní a ve třech 349 dní.

Po základním nastínění podmínek představím klíč, podle kterého jsem vybarvovala, nebo zvýrazňovala pole ve sloupci vypočítávacím počet dní mezi jednotlivými parlamentními volbami. Roky, kdy mezi volbami do horní a dolní komory uběhlo maximálně 349 dní včetně jsou vybarveny světle oranžovou barvou. Roky, ve kterých triumfovala alespoň jedna vládní strana jsou vyznačeny tučně. Kurzívou jsou vyznačeny roky, kdy se strana, která volby vyhrála, podílela na vládě vůbec poprvé, nebo alespoň po jednom volebním období Poslanecké sněmovny, kdy ve vládě nebyla. Dvojitě ohraničená jsou políčka, ve kterých byla naplněna podmínka účasti na vládě poprvé, nebo po pauze a zároveň se volby konaly do 365 dní od voleb sněmovních.

3.2.3.2. Ověřování hypotézy a vysvětlení případů, které hypotézu nepotvrzují

V pěti ze sedmi řádně konaných senátních voleb, kdy strany vládní koalice dokázaly volby vyhrát, pozměněná hypotéza výše platí. Výjimky tvoří v letech 2016 a 2018 hnutí ANO a KDU-ČSL. Zajímavá výjimka je také rok 1998, kdy měla ČSSD podmínky k triumfu ve volbách, i přesto však mandáty ztratila. Všechny tyto případy jsou konkrétněji rozebrány níže.

Do lhůty 349 dní včetně spadají ještě další dvojce volby, a to ty v letech 1998 a 2018. Volby do Senátu z roku 2018 můžeme podle definice prohry užití v této práci označit za vítězné pro hnutí ANO. Hnutí tedy potvrzuje podmínku, že aby strana mohla senátní volby vyhrát, měly by se tyto volby konat do 349 dní od voleb do Poslanecké sněmovny, ale zároveň vyvrací podmínku, že strana může volby vyhrát pouze pokud přichází do vlády úplně poprvé, nebo po uplynutí minimálně jednoho volebního období dolní komory.

Specifický je rok 1998, kdy měla ČSSD ideální podmínky, aby využila ve svůj prospěch nízký počet dní mezi jednotlivými volbami a zároveň byla ve vládě vůbec poprvé za historii samostatné České republiky. Jako vysvětlení se může nabízet Opoziční smlouva, která byla dříve toho roku uzavřena. Pokud se totiž podíváme o pár políček vedle, vidíme, že ve volbách o mandáty přišla i ODS, tedy druhá strana smlouvy (Radiožurnál; 2017).

V roce 2016 se uskupením ANO a KDU-ČSL podařilo ve volbách zvítězit, ačkoli byl tento rok již třetím, kdy se podíleli na vládě. Hnutí ANO navázalo dokonce vítězně i ve volbách následujících, kdy už bylo hlavním vládním uskupením. Neplatí zde ani podmínka o lhůtě 349 dní, ani o minimálně jednom volebním období mimo vládu.

Vysvětlení pro oba jevy může nabídnout jistá stabilita, kterou vláda Bohuslava Sobotky a jeho ČSSD mezi lety 2014 a 2017 přinesla. Například Jiří Pehe se v únoru 2020 pro Český rozhlas vyjádřil, že tato vláda definitivně vyvedla Českou republiku z krize, ze které se naše země nedokázala vzpamatovat od roku 2008 (Pehe; 2020). S přihlédnutím k této skutečnosti je nicméně stále zvláštní, že volby takto dopadly pouze u dvou vládních uskupení a Sociální demokraté naopak rekordní počet mandátů ztratili.

Výzkum se nicméně stále soustředí na volby do Senátu, kde je častější, že se volič rozhodne pro kandidáta na základě kandidátovy osobnosti, nikoli stranické příslušnosti, jak je nastíněno již v teoretické části. Je tedy přípustná i možnost, že se voliči zkrátka rozhodli podle osobních sympatií a žádná jiná odůvodnění za výsledky z let 2016 a 2018 nejsou.

Závěr

Tato práce zkoumala vztah mezi senátními a sněmovními volbami skrze výsledky voleb do Senátu. Konkrétně byla zaměřena na výsledky stran, které se angažovaly ve vládě, a porovnávala, zda může mít toto angažmá nějaký dopad z hlediska získaných mandátů v následujících senátních volbách.

Hypotézu pro práci stěžejní, tedy „*Strany vládnoucí v Poslanecké sněmovně mají tendence prohrát následující volby do Senátu.*“, můžeme považovat za potvrzenou. Ze 33 zkoumaných případů se hypotéza potvrdila v 18 případech. Naopak voleb, které vládní strany vyhrály, můžeme v českém politickém prostředí pozorovat 10. Případů, kdy strany o mandáty nepřišly, ani žádné navíc nezískaly, a tudíž pro průzkum nejsou relevantní, můžeme pozorovat 5.

Je zajímavé, že většinově hypotézu potvrzují strany, které jsou v českém politickém prostoru vnímány jako tradiční. Naopak uskupení jako TOP 09, nebo hnutí ANO, která vznikla později v reakci na frustraci voličů z tradičních stran, mají v dosavadně konaných volbách tendence jít proti hypotéze. Důvodem může být samotný důvod jejich vzniku.

Hypotéza se ještě lépe potvrdila s přihlédnutím k vládním koalicím. Po sečtení výsledků jednotlivých koaličních stran v konkrétních senátních volbách vyšly tyto strany vítězně pouze ve dvou případech z dvanácti. V obou případech, tady v roce 2006 a 2022 se jednalo o vlády vedené premiérem z Občanské demokratické strany. Zatímco v roce 2006 zastával post premiéra menšinové vlády v demisi Mirek Topolánek, v roce 2022 dovedl svou stranu k vítězství ve volbách lídr koalice SPOLU Petr Fiala.

Jako vedlejší prověřoval výzkum také hypotézu „*Senátní volby mohou být ovlivněny libánkovým efektem, pokud se konají do 365 dní po zvolení nového složení Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.*“. Během výzkumu jsem došla k závěru, že hypotéza o libánkovém efektu skutečně platná je, ale pouze za naplnění dvou podmínek.

První podmínkou je, že strana by neměla být před konkrétními senátními volbami minimálně jedno celé volební období Poslanecké sněmovny účastna na vládě. Druhou podmínkou už je samotná doba libánkového efektu, tedy že volby do Senátu by se pro úspěch daného politického uskupení měly konat maximálně do 349 dní po volbách sněmovních. Počet 349 dní je podmíněn samotným výzkumem. Jedná se o nejdelší mezeru mezi parlamentními volbami, která nepřekračuje hranici jednoho roku, kdy se v České republice senátní volby do dnešního dne konaly. Hypotéza podmíněná těmito dvěma

faktory je platná v pěti ze sedmi zkoumaných případů.

V sedmi případech, kdy se senátní volby konaly do 365 dní po zvolení nové Poslanecké sněmovny, ze kterých vzešly vítězně strany, jež se na vládě nepodílely minimálně jedno funkční období sněmovny, vyhrály tyto strany senátní volby v pěti případech. Výjimku tvoří rok 1998, kdy Česká sociálně demokratická strana měla podmínky, aby ve volbách zvítězila, ale přesto se tak nestalo. Tuto výjimku je pravděpodobně možné vysvětlit Opoziční smlouvou, která byla v tomto roce podepsána. Ve volbách se totiž nedařilo ani druhé podepsané straně, tedy Občanské demokratické straně. O další výjimku z tohoto pravidla se postaralo hnutí ANO, když v roce 2018 ve volbách zvítězilo, ačkoli se jednalo již o druhé funkční období, kdy bylo účastno na vládě. ANO společně s KDU-ČSL z této hypotézy vykročilo v roce 2018, kdy obě uskupení v senátních volbách triumfovala navzdory angažmá na Vládě Bohuslava Sobotky. Za poslední výjimkou stojí také hnutí ANO, kterému se v roce 2018 podařilo získat nový mandát, ačkoli bylo v době voleb účastno již na druhé po sobě jdoucí vládě.

Na závěr je vhodné podtrhnout samotnou charakteristiku senátních voleb, která je zmíněna již v teoretických východiskách této práce, tedy že ve volbách do Senátu se voliči často rozhodují na úrovni osobních sympatií a stranická příslušnost nehraje tak velkou roli, jako například ve volbách sněmovních. Je také důležité zdůraznit, že tyto výsledky jsou uplatnitelné pouze na konkrétním případě České republiky a je možné, že v jiných státech by podobné analýzy dopadly jinak. Dalším faktorem, který mohl výsledky zkreslit, zůstává, že byl výzkum prováděn mezi dvěma rozdílnými volebními systémy. Každý tento systém se vyznačuje jinými charakteristickými rysy a porovnání nikdy nemůže být dokonalé. Pro zobecnění výsledků této práce by se musel podobný výzkum provést na všech volbách, které se v České republice konají. Touto cestou by také mohl vést potenciální navazující výzkum.

Summary

This thesis examined the relationship between upper and lower house elections in the Czech Republic through the results of Senate elections. Specifically, it focused on the outcomes of parties involved in government and compared whether such involvement could impact the number of seats won in subsequent Senate elections.

The main hypothesis of this thesis, *"Parties ruling in the House of Representatives tend to lose the following Senate elections,"* can be considered confirmed. Out of 33 cases studied, the hypothesis was confirmed in 18 instances. Conversely, there were 10 instances where governing parties won, and in the Czech political environment, there were 5 cases where parties neither lost nor gained additional seats, thus not relevant for this research. Interestingly, the hypothesis is mostly confirmed by parties perceived as traditional in the Czech political space. On the other hand, parties such as TOP 09 or ANO, which originated later in response to the frustration with traditional parties, tend to go against the hypothesis. This fact might correspond with the very reason of their establishment.

The hypothesis was further confirmed with consideration to government coalitions. After summing up the results of individual coalition parties in each specific Senate elections, these parties emerged victorious in only two out of twelve cases. In both instances, in 2006 and 2022, the governments were led by a prime minister from ODS. In 2006, Mirek Topolánek was the prime minister of the minority government in resignation. In 2022 Petr Fiala led his party to an election victory as the leader of the SPOLU coalition.

Additionally, the research tested the hypothesis, *"Senate elections may be influenced by the honeymoon effect if held within 365 days after a new House of Representatives is elected."* During the research, I reached the conclusion the honeymoon effect hypothesis indeed is valid, but only if two conditions apply. The first condition is that the party should not have been part of the government for at least one full parliamentary term before the specific Senate elections. The second condition is the duration of the honeymoon effect itself. For the success of the political party, the election should be held in 349 days after the parliamentary elections. The specific number 349 is conditioned by the research itself. It is the longest gap between upper and lower chamber elections that does not exceed one year, during which the Senate elections have been held to this date in the Czech Republic.

The hypothesis conditioned by these two factors proved valid in five out of seven cases studied. Out of the seven cases in which the Senate elections were held within 365 days after the election of the lower house, from which parties that did not participate in the government for at least one electoral term emerged victorious, these parties won the Senate elections in five cases. An exception happened in 1998 when the ČSSD party had the perfect conditions to win the elections but did not succeed. This exception might be explained by the Opposition Agreement signed earlier that year. Neither ČSSD, neither ODS, the second signatory, performed well in this election. ANO, together with KDU-ČSL, went against this hypothesis in 2018 when both parties triumphed in the Senate elections despite their involvement in Bohuslav Sobotka's government. The third and last exception is also on ANO's account, as the party managed to gain a mandate despite taking part in the government for a second parliamentary term in a row.

In conclusion, it is appropriate to stress the character of the Senate elections, mentioned already in the theoretical foundations of this work, that in this type of elections, voters often decide based on personal sympathies, and party affiliation does not play as significant a role as it does in the lower chamber elections. It is also important to emphasize that these results are only applicable to the specific case of the Czech Republic and similar analyses might yield different results in other countries. Another factor that could have skewed the results remains that the research was conducted between two different electoral systems. Each system is characterized by different specific features, and comparisons can never be perfect. For a generalization of the results of this thesis, similar research would have to be conducted on all elections held in the Czech Republic. This could also be the path for a potential follow-up research.

Použitá literatura

CABADA, Ladislav a KUBÁT, Michal. *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-076-5.

CVVM. *Důvěra vrcholným politikům – jaro 2022*. Online. Centrum pro výzkum veřejného mínění. 2022. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/institute-a-politici/5558-duvera-vrcholnym-politikum-jaro-202>.

ČESKÝ ROZHLAS. *ČSSD změnila logo i název. Bez změny vedení a politiky ji to ale nezachrání, shodují se odborníci*. Online. In: SOUVISLOSTI PLUS. Novinky.cz. 2015. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/cssd-zmenila-logo-i-nazev-bez-zmeny-vedeni-a-politiky-ji-ale-nezachrani-shoduji-9014226>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz* [online]. 2024.

ČT24. *Ve volbách propadl milion hlasů, nejvíc v historii Česka*. Online. ČT24. 2021. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/ve-volbach-propadl-milion-hlasu-nejvic-v-historii-ceska-28424>.

ČTK. *Vzbouřenci z ODS končí, US-DEU jde do likvidace*. Online. Aktuálně.cz. 2010. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/vzbourenci-z-ods-konci-us-deu-jde-do-likvidace/r~i:article:686725/>.

DUVERGER, Maurice. *Politické strany*. Přeložil Olga VELÍŠKOVÁ, přeložil Zdeněk VELÍŠEK. Politeia (Karolinum). Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-2568-3.

FREIRE, André, 2004. Second-Order Elections and Electoral Cycles in Democratic Portugal. Online. *South European Society and Politics*. Roč. 9, č. 3, s. 54-79. ISSN 1360-8746. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/1360874042000271861>. [cit. 2024-04-30].

GOODHART, C. A. E. a BHANSALI, R. J. Political Economy. Online. *Political Studies*. 1970, roč. 18, č. 1, s. 43-106. ISSN 0032-3217. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.1970.tb00659.x>.

CHYTILEK, Roman, Dalibor ČALOUD, Tomáš LEBEDA a Jakub ŠEDO. *Volební systémy*. 4. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-548-6.

iDNES. *PŘEHLEDNĚ: Největší protesty mířily proti Babišovi, Nečasovi a Klausovi*. Online. IDNES. 2019. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/demonstrace-babis-letna-milion-chvilek-necas-odborari-vaclavak.A190623_173207_domaci_maka.

iDNES. *Špidla rezignoval, padne vláda*. Online. IDNES. 2020. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/spidla-rezignoval-padne-vlada.A040625_213354_domaci_fri.

IROZHLAS. *„Ani křišťál čistější být nemůže.“ Před 15 lety vyšel článek, který odstartoval kauzu Grossova bytu*. Online. Český Rozhlas. 2020. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/historie/stanislav-gross-byt-kauza-rezignace-2001171433_pj.

IROZHLAS. *Nečekáný triumf koalice Spolu. V posledním momentu přeskočila ANO a vyhrála sněmovní volby.* Online. IRozhlas. 2004. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/volby/volby-2021-koalice-spolu-vitez-voleb-fiala-pekarova_2110091832_kno.

IROZHLAS. *Pravidla kroužkování ve volbách. Preferenční hlasy by mohly zamíchat kandidáty hlavně u koalic.* Online. IRozhlas. 2021. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/volby/volby-2021-poslanecka-snemovna-krouzkovani-preferencni-hlasy-koalice_2110081345_kno.

IROZHLAS. *Vládní cirkus, recyklace, nechtěný návrat. Opozice kritizuje Arenbergera i jeho možného nástupce.* Online. IRozhlas. 2021. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/petr-arenberger-rezignace-opozice-reakce-kritika-vlada-vojtech_2105251414_tzr.

JELÍNEK, Lukáš. *Většinový volební systém: pohřebiště, nebo inkubátor stranické plurality? Zkušenosti českého Senátu 1996–2012.* In: BALÍK, Stanislav. *Většinový systém pro sněmovní volby? České zkušenosti a debaty.* Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013, s. 51-52. ISBN 978-80-7325-304-2.

JONES, Jeffrey M. *Obama Honeymoon Continues; 7 Months Is Recent Average: Earlier honeymoons lasted an average of 26 months.* In: *Gallup.com* [online]. Dostupné z: <https://news.gallup.com/poll/121391/obama-honeymoon-continues-months-recent-average.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Volby v ČR* [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/volby/clanek/volby-v-cr.aspx>

NOVÁK, Miroslav. *Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia.* Studijní texty (Sociologické nakladatelství). Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. ISBN 80-85850-22-2.

NOVINKY.CZ. *ANO 2011. Vznik a vývoj politické strany Andreje Babiše.* Online. Novinky.cz. 2021. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/volby-ano-2011-vznik-a-vyvoj-politicke-strany-andreje-babise-40364176>.

NOVINKY.CZ. *TOP 09: Tradice, odpovědnost, prosperita. Vznik a vývoj strany.* Online. Novinky.cz. 2021. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/volby-top-09-vznik-a-vyvoj-strany-40353625>.

NOVINKY.CZ. *Věci veřejné končí, přemění se na spolek.* Online. Novinky.cz. 2015. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-veci-verejne-konci-premeni-se-na-spolek-319352>.

ODS. *Historie Občanské demokratické strany.* Online. ODS. ODS. 2021. Dostupné z: <https://www.ods.cz/o-nas/historie>.

PEHE, Jiří. *Jiří Pehe: Před šesti lety vznikla Sobotkova vláda. Vyvedla zemi z krize.* Online. In: ČESKÝ ROZHLAS. Český rozhlas. 2019. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/jiri-pehe-pred-vesti-lety-vznikla-sobotkova-vlada-vyvedla-zemi-z-krize-8145188>.

SEZNAM ZPRÁVY. *Babiš prohnal přes daňové ráje stovky milionů, píší evropská média*, 2021. Online. In: SEZNAM ZPRÁVY. Seznam Zprávy. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/babis-si-poslal-400-milionu-korun-pres-offshorove-firmy-tvrdi-pandora-papers-176215>.

STEM. *Popularita stranických osobností v lednu 2020*. Online. STEM. 2020. Dostupné z: <https://www.stem.cz/popularita-stranicky-ch-osobnosti-v-lednu-2020/>.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Vláda České republiky*. Online. 2024. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2007-cr/#>.

ZÁKON Č. 247/1995 SB. *Zákon o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů*. In: *Zákony pro lidi* [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-247#>

ZÍTKOVÁ, Anna. *Aplikace teorie voleb druhého řádu na volby do Senátu Parlamentu ČR*. Bakalářská práce. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Prohrané senátní volby s přihlédnutím na koalice, výpočet dní od voleb sněmovních (tabulka 1)

Příloha č. 2: Výpočet jednotlivých mandátů ve všech konaných senátních volbách a porovnání se současným stavem Senátu uváděném na webových stránkách ČSÚ aktuálním k 28.4. 2024 (tabulka 2)

Příloha č. 3: Prohrané senátní volby s přihlédnutím ke stranám (tabulka 3)

Příloha č. 4: Srovnání volební účasti v parlamentních volbách (tabulka 4)

Příloha č. 5: Srovnání chybovosti odevzdaných volebních lístků (tabulka 5)

Příloha č. 1: Prohrané senátní volby s přihlédnutím na koalice, výpočet dní od voleb sněmovních (tabulka 1)

Rok voleb	Datum voleb	Skupina okrsků	Vládnoucí strany	Datum voleb do Poslanecké sněmovny	Počet dní od jmenování	Rozdíl v počtu získaných křesel v rámci koalice
1998	11/13/1998	1	ČSSD	6/20/1998	146	-2
2000	11/12/2000	2	ČSSD	6/20/1998	876	-8
2002	10/25/2002	3	ČSSD; US-DEU; KDU-ČSL	6/15/2002	132	-8
2004	11/5/2004	1	ČSSD, US-DEU; KDU-ČSL	6/15/2002	874	-6
2006	10/20/2006	2	ODS; nestranní	6/3/2006	139	+5
2008	10/17/2008	3	ODS; KDU-ČSL; SZ; nestranní	6/3/2006	867	-10
2010	10/15/2010	1	ODS; TOP 09; LIDEM (VV)	5/29/2010	139	-9
2012	10/12/2012	2	ODS; TOP 09; LIDEM (VV)	5/29/2010	867	-10
2014	10/10/2014	3	ČSSD; ANO; KDU-ČSL; nestranní	10/26/2013	349	-4
2016	10/7/2016	1	ČSSD; ANO; KDU-ČSL; nestranní	10/26/2013	1077	-2
2018	10/5/2018	2	ANO; ČSSD	10/21/2017	349	-11
2020	10/2/2020	3	ANO; ČSSD	10/21/2017	1077	-11
2022	9/23/2022	1	ODS; KDU-ČSL; TOP 09; Piráti; STAN	10/9/2021	349	+3

Příloha č. 2a: Výpočet jednotlivých mandátů v senátních volbách konaných v letech 1996–2000 (tabulka 2)

doplňující volby pro skupinu 3 - 27

Strana/ rok voleb	1996				1998			* 1999*		2000		
	počet Senátorů skupina 1	počet Senátorů skupina 2	počet Senátorů skupina 3	celkový počet Senátorů	získaná křesla	ztráta/ zisk	celkový počet	ztráta/ zisk	celkový počet	získaná křesla	ztráta/ zisk	celkový počet
ČSSD	5	9	11	25	3	-2	23	0	23	1	-8	15
US-DEU	0	1	0	1	1	+1	2	0	2	8	+7	9
KDU-ČSL	4	3	6	13	5	+1	14	0	14	8	+5	19
ODS	13	13	6	32	9	-4	28	-1	27	8	-5	22
SZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TOP 09	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
LIDEM (VV)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ANO	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Piráti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
STAN	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
neustraní	1	0	0	1	3	+2	3	+1	4	1	+1	5
ODA	4	0	3	7	4	0	7	0	7	1	+1	8
KSČM	0	1	1	2	2	+2	4	0	4	0	-1	3
SNK ED	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NEZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
LIB	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MHNMRM	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SD-SN	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SOS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
s.cz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostravak	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SPOZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Soukromníci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SLK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
HPP 11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OPAT	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
"OSN"	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MHS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SEN21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
HDK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Svobodní	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SProK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
PROMOST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T2020	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Příloha č. 2b: Výpočet jednotlivých mandátů v senátních volbách konaných v letech 2002–2004 (tabulka 2)

Strana/ rok voleb	2002			*2003*		*2004*		*2004*		2004		
	získaná křesla	ztráta/ zisk	celkový počet	ztráta/ zisk	celkový počet	ztráta/ zisk	celkový počet	ztráta/ zisk	celkový počet	získaná křesla	ztráta/ zisk	celkový počet
ČSSD	7	-4	11	-1	10	0	10	0	10	0	-3	7
US-DEU	1	+1	10	0	10	-1	9	0	9	0	-1	8
KDU-ČSL	1	-5	14	+1	15	0	15	+1	16	3	-2	14
ODS	9	+4	26	0	26	+1	27	0	27	18	+9	36
SZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	+1	1
TOP 09	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
LIDEM (VV)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ANO	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Piráti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
STAN	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nestranní	1	0	5	0	5	0	5	0	5	0	-3	2
ODA	0	-3	5	0	5	0	5	0	5	1	-3	2
KSČM	1	0	3	0	3	0	3	0	3	1	-1	2
SNK ED	2	+2	2	0	2	0	2	0	2	1	+1	3
CZ	1	+1	1	0	1	0	1	0	1	0	0	1
NEZ	2	+2	2	0	2	0	2	-1	1	1	+1	2
LIB	1	+1	1	0	1	0	1	0	1	0	0	1
MHNMRM	1	+1	1	0	1	0	1	0	1	0	0	1
SD-SN	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	+1	1
SOS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
s.cz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostravak	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SPOZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Soukromníci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SLK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
HPP 11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OPAT	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
"OSN"	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MHS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SEN21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
HDK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Svobodní	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SProK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
PROMOST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T2020	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Příloha č. 2c: Výpočet jednotlivých mandátů v senátních volbách konaných v letech 2006–2010 (tabulka 2)

Strana/ rok voleb	2006			*2007*		*2007*		2008			2010		
	získaná křesla	ztráta/ zisk	celkový počet	ztráta/ zisk	celkový počet	ztráta/ zisk	celkový počet	získaná křesla	ztráta/ zisk	celkový počet	získaná křesla	ztráta/ zisk	celkový počet
ČSSD	6	+5	12	0	12	+1	13	23	+16	29	12	+12	41
US-DEU	0	-7	1	0	1	0	1	0	-1	0	0	0	0
KDU-ČSL	4	-4	10	0	10	0	10	0	-3	7	2	-1	6
ODS	14	+5	41	0	41	0	41	3	-6	35	8	-10	25
SZ	0	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	-1	0
TOP 09	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	+1	1
LIDEM (VV)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ANO	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Piráti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
STAN	1	+1	1	0	1	0	1	0	0	1	1	+1	2
neustraní	1	0	2	-1	1	0	1	0	-1	0	1	+1	1
ODA	0	-1	1	0	1	0	1	0	0	1	0	-1	0
KSČM	0	0	2	+1	3	0	3	0	-1	2	0	-1	1
SNK ED	0	0	3	0	3	0	3	1	-1	2	0	-1	1
CZ	0	0	1	0	1	0	1	0	-1	0	0	0	0
NEZ	0	0	2	0	2	-1	1	0	0	1	0	-1	0
LIB	0	0	1	0	1	0	1	0	-1	0	0	0	0
MHNMRM	0	0	1	0	1	0	1	0	-1	0	0	0	0
SD-SN	0	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	-1	0
SOS	1	+1	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1
s.cz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	+2	2
Ostravak	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SPOZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Soukromníci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SLK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
HPP 11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OPAT	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
"OSN"	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MHS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SEN21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
HDK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Svobodní	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SProK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
PROMOST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T2020	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Příloha č. 2d: Výpočet jednotlivých mandátů v senátních volbách konaných v letech 2012–2016 (tabulka 2)

doplňující volby pro skupinu 2 - 80 doplňující volby pro skupinu 1 - 22

Strana/ rok voleb	2012			*2014*		*2014*		2014			2016		
	získaná křesla	ztráta/ zisk	celkový počet	ztráta/ zisk	celkový počet	ztráta/ zisk	celkový počet	získaná křesla	ztráta/ zisk	celkový počet	získaná křesla	ztráta/ zisk	celkový počet
ČSSD	13	+7	48	0	48	0	48	10	-13	35	2	-10	25
US-DEU	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
KDU-ČSL	2	-2	4	+1	5	0	5	5	+5	10	7	+5	15
ODS	4	-10	15	0	15	0	15	2	-1	14	3	-5	9
SZ	1	+1	1	0	1	+1	2	2	+2	4	1	0	4
TOP 09	0	0	1	0	1	-1	0	0	0	0	2	+2	2
LIDEM (VV)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ANO	0	0	0	0	0	0	0	4	+4	4	3	+3	7
Piráti	1	+1	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1
STAN	2	+1	3	0	3	0	3	1	+1	4	2	+1	5
nestranní	2	+2	3	-1	2	0	2	0	0	2	1	0	2
ODA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
KSČM	1	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1
SNK ED	0	0	1	0	1	0	1	0	-1	0	0	0	0
CZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NEZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
LIB	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MHNMRM	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SD-SN	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SOS	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
s.cz	0	0	2	0	2	0	2	0	0	2	2	0	2
Ostravak	1	+1	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1
SPOZ	0	0	0	0	0	0	0	1	+1	1	0	0	1
Soukromníci	0	0	0	0	0	0	0	1	+1	1	0	0	1
SLK	0	0	0	0	0	0	0	1	+1	1	1	+1	2
HPP 11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	+1	1
OPAT	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	+1	1
"OSN"	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	+1	1
MHS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SEN21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
HDK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Svobodní	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SProK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
PROMOST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T2020	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Příloha č. 2e: Výpočet jednotlivých mandátů v senátních volbách v letech 2017-2020
(tabulka 2)

Strana/ rok voleb	*2017*		*2018*		2018			*2019*		2020		
	ztráta/ zisk	celkový počet	ztráta/ zisk	celkový počet	získaná křesla	ztráta/ zisk	celkový počet	ztráta/ zisk	celkový počet	získaná křesla	ztráta/ zisk	celkový počet
ČSSD	0	25	0	25	1	-12	13	0	13	0	-10	3
US-DEU	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
KDU-ČSL	0	15	0	15	2	-1	14	0	14	3	-2	12
ODS	0	9	0	9	10	+6	15	0	15	5	+3	18
SZ	0	4	0	4	0	-1	3	0	3	0	-2	1
TOP 09	0	2	0	2	1	+1	3	0	3	2	+2	5
LIDEM (VV)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ANO	0	7	-1	6	1	+1	7	-1	6	1	-1	5
Piráti	0	1	0	1	1	0	1	0	1	1	+1	2
STAN	0	5	+1	6	5	+3	9	+1	10	10	+7	17
nestranní	0	2	0	2	3	+2	4	0	4	0	0	4
ODA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
KSČM	0	1	0	1	0	-1	0	0	0	0	0	0
SNK ED	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NEZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
LIB	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MHNMRM	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SD-SN	+1	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	1
SOS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
s.cz	-1	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	1
Ostravak	0	1	0	1	1	0	1	0	1	0	0	1
SPOZ	0	1	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Soukromníci	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	-1	0
SLK	0	2	0	2	0	0	2	0	2	1	0	2
HPP 11	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	1
OPAT	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	1
"OSN"	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	1
MHS	0	0	0	0	1	+1	1	0	1	0	0	1
SEN21	0	0	+1	1	1	+1	2	0	2	2	+1	3
HDK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	+1	1
Svobodní	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	+1	1
SProK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
PROMOST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T2020	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Příloha č. 2f: Výpočet jednotlivých mandátů v senátních volbách konaných v roce 2022 a porovnání se současným stavem Senátu uváděným na webových stránkách ČSÚ aktuálnímu k 28.4. 2024 (tabulka 2)

2022			Aktuální složení	
získaná křesla	ztráta/zisk	celkový počet	Strana	Počet křesel
0	-2	1	ČSSD	1
0	0	0	US-DEU	0
6	-1	11	KDU-ČSL	11
8	+5	23	ODS	23
0	-1	0	SZ	0
3	+1	6	TOP 09	6
0	0	0	LIDEM (VV)	0
3	0	5	ANO	5
0	0	2	Piráti	2
0	-2	15	STAN	15
1	0	4	nestranní	4
0	0	0	ODA	0
0	0	0	KSČM	0
0	0	0	SNK ED	0
0	0	0	CZ	0
1	+1	1	NEZ	1
0	0	0	LIB	0
0	0	0	MHNMRM	0
0	-1	0	SD-SN	0
0	0	0	SOS	0
0	-1	0	s.cz	0
0	0	1	Ostravak	1
0	0	0	SPOZ	0
0	0	0	Soukromníci	0
1	0	2	SLK	2
0	-1	0	HPP 11	0
0	-1	0	OPAT	0
0	-1	0	"OSN"	0
0	0	1	MHS	1
1	+1	4	SEN21	4
0	0	1	HDK	1
0	0	1	Svobodní	1
1	+1	1	SProK	1
1	+1	1	PROMOST	1

Příloha č. 3: Prohrané senátní volby s přihlédnutím ke stranám (tabulka 3)

Rok voleb	Vládnoucí strany	ČSSD	US-DEU	KDU-ČSL	ODS	SZ	TOP 09	LIDEM (VV)	ANO	Piráti	STAN	nestranní	Rozdíl v rámci koalice
1998	ČSSD	-2	+1	+1	-4	0	0	0	0	0	0	+2	-2
2000	ČSSD	-8	+7	+5	-5	0	0	0	0	0	0	+1	-8
2002	ČSSD; US-DEU; KDU-ČSL	-4	+1	-5	+4	0	0	0	0	0	0	0	-8
2004	ČSSD, US-DEU; KDU-ČSL	-3	-1	-2	+9	+1	0	0	0	0	0	-3	-6
2006	ODS; nestranní	+5	+7	-4	+5	0	0	0	0	0	+1	0	+5
2008	ODS; KDU-ČSL; SZ; nestranní	+16	-1	-3	-6	0	0	0	0	0	0	-1	-10
2010	ODS; TOP 09; LIDEM (VV)	+12	0	-1	-10	-1	+1	0	0	0	+1	+1	-9
2012	ODS; TOP 09; LIDEM (VV)	+7	0	-2	-10	+1	0	0	0	+1	+1	+2	-10
2014	ČSSD; ANO; KDU-ČSL; nestranní	-13	0	+5	-1	+2	0	0	+4	0	+1	0	-4
2016	ČSSD; ANO; KDU-ČSL; nestranní	-10	0	+5	-5	0	+2	0	+3	0	+1	0	-2
2018	ANO; ČSSD	-12	0	+1	+6	-1	+1	0	+1	0	+3	+2	-11
2020	ANO; ČSSD	-10	0	+2	+3	-2	+2	0	-1	+1	+7	0	-11
2022	ODS; KDU-ČSL; TOP 09; Piráti; STAN	-2	0	-1	+5	-1	+1	0	0	0	-2	0	+3

Příloha č. 4: Srovnání volební účasti v parlamentních volbách (tabulka 4)

Rok voleb	Sněmovna	Senát		
		1. kolo	2. kolo	Průměr
1996	76,41%	35,03%	30,63%	32,83%
1998	74,03%	42,37%	20,36%	31,37%
2000		33,72%	21,56%	27,64%
2002	58,00%	24,10%	32,55%	28,33%
2004		28,97%	18,41%	23,69%
2006	64,47%	42,09%	20,73%	31,41%
2008		39,52%	29,85%	34,69%
2010	62,60%	44,59%	24,64%	34,62%
2012		34,90%	18,60%	26,75%
2013	59,48%			
2014		38,62%	16,69%	27,66%
2016		33,54%	15,38%	24,46%
2017	60,84%			
2018		42,26%	16,49%	29,38%
2020		36,74%	16,74%	26,74%
2021	65,43%			
2022		42,65%	19,44%	31,05%

Příloha č. 5: Srovnání chybovosti odevzdaných volebních lístků (tabulka 5)

Rok voleb	Sněmovna		Senát				
			1. kolo		2. kolo		Průměr % neplatných lístků
	% platných lístků	% neplatných lístků	% platných lístků	% neplatných lístků	% platných lístků	% neplatných lístků	
1996	99,39%	0,61%	98,82%	1,18%	99,30%	0,70%	0,94%
1998	99,58%	0,42%	87,98%	12,02%	99,12%	0,88%	6,45%
2000			94,23%	5,77%	99,32%	0,68%	3,23%
2002	99,56%	0,44%	98,91%	1,09%	95,89%	4,11%	2,60%
2004			93,22%	6,78%	99,52%	0,48%	3,63%
2006	99,64%	0,36%	93,27%	6,73%	99,70%	0,30%	3,52%
2008			93,86%	6,14%	99,74%	0,26%	3,20%
2010	99,37%	0,63%	94,57%	5,43%	99,59%	0,41%	2,92%
2012			90,97%	9,03%	98,87%	1,13%	5,08%
2013	99,26%	0,74%					
2014			95,01%	4,99%	99,54%	0,46%	2,73%
2016			95,52%	4,48%	99,20%	0,80%	2,64%
2017	99,40%	0,60%					
2018			95,90%	4,10%	99,49%	0,51%	2,31%
2020			97,60%	2,40%	99,60%	0,40%	1,40%
2021	99,32%	0,68%					
2022			96,47%	3,53%	99,60%	0,40%	1,97%